



Välkommen till studiematerialet om demokratin mellan valen

Genom att vara en del av demokratin är vi med och påverkar samhället. När vi röstar i de allmänna valen använder vi vår demokratiska rättighet för att påverka vilken politik som ska drivas i Sverige. Men det är inte bara på valdagen som vi är en del av demokratin. Det finns många sätt att föra fram sina åsikter om hur samhället ska utvecklas även mellan valen. Det handlar det här studiematerialet om.



JAG RÖSTAR! FÖR DEMOKRATIN

Kapitel 1: Ta din del av demokratin

Genom att vara en del av demokratin är vi med och påverkar samhället. När vi röstar i de allmänna valen använder vi vår demokratiska rättighet för att påverka vilken politik som ska drivas i Sverige. Men det är inte bara på valdagen som vi är en del av demokratin. Det finns många sätt att föra fram sina åsikter om hur samhället ska utvecklas även mellan valen. Åsikterna kan föras fram i mer eller mindre organiserade former.

Alla som uppehåller sig i Sverige har möjlighet att arbeta politiskt. Det är rättigheter som står inskrivna i Sveriges grundlag. Varje person – oavsett nationalitet – kan alltså demonstrera, debattera, ge ut tidningar, blogga, bilda partier och föreningar och mycket annat.

I den svenska demokratimodellen finns det flera sätt där medborgare kan komma till tals och vara med och påverka. Ett exempel är då regeringen ber exempelvis myndigheter, kommuner och organisationer att komma med synpunkter innan de tar ställning om ett förslag. Detta kallas att förslaget skickas på remiss. Att lämna svar på remisser är ett sätt för föreningar och organisationer att föra fram sina åsikter och påverka politiken.

Det finns även möjlighet att genomföra folkomröstningar där medborgarna får rösta i en speciell fråga. Folkomröstningarna kan hållas i hela landet eller i kommuner och landsting/regioner. Folkomröstningar i Sverige är oftast rådgivande, men i vissa fall kan de också vara beslutande. Folkomröstningar i kommuner och landsting är alltid rådgivande. Sverige har bland annat genomfört nationella folkomröstningar om kärnkraft och medlemskap i EU.

Medborgardialog är ett sätt för politiker i kommuner och regioner att diskutera tillsammans med medborgarna. Dialogen kan ske på olika sätt men syftet är att lyssna in varandras åsikter. I många kommuner och regioner finns även möjligheten att lämna in medborgarförslag. Läs mer i kapitlet ”Inkludera mera!”.

Vi medborgare kan också ta egna initiativ för att påverka. Under ett år är det drygt 80 procent av den svenska befolkningen i åldern 15 år och uppåt som genomför någon form av handling för att påverka samhällsutvecklingen. Det visar den stora enkätundersökningen European Social Survey. Det vanligaste var att skriva under en namninsamling eller att bojkotta en produkt. Svenskarna påverkar även samhället genom att exempelvis delta i demonstrationer och protestaktioner, skriva insändare och debattartiklar eller på olika vis föra fram sin åsikt och försöka påverka andra via sociala medier. Svenskarnas intresse för politik är också högt. 61 procent av befolkningen angav 2017 att de är mycket eller ganska intresserade av politik.



JAG RÖSTAR! FÖR DEMOKRATIN

Engagemang leder till förändring

I slutet av 1800-talet började människor samla sig för att kämpa för politiskt inflytande i Sverige. Frågor som alkoholproblem, usla arbetsvillkor, kvinnoförtryck och andra samhällsproblem samlade människor i folkrörelser som hade övertygelsen att problemen gick att åtgärda om folk samarbetade. I föreningar, nykterhetsloger och frikyrkoförsamlingar fick medlemmarna nya vänner och en meningsfull fritid. Inte minst fick de en god utbildning i demokratis metoder. Folkrörelserna höll möten, debatterade, förde protokoll och röstade för att fatta beslut. De började även samlas i studiecirkel för att lära sig nya saker, diskutera, reflektera och att skapa förändring på ett demokratiskt och jämlikt sätt.

De svenska medborgarna är än idag engagerade i samhället. Vi är med i föreningar, församlingar och scoutkårer, vi leder fotbollsträningar, ordnar tipspromenader, föreläsningar och körkonserter och har uppdrag som fritidspolitiker – och mycket mer. Ersta Sköndal Bräcke högskola har gjort en befolkningsundersökning som visar att nivån på engagemanget har legat på samma nivå sedan början av 1990-talet. Ungefär hälften av befolkningen tar del av någon form av ideellt arbete i exempelvis någon förening. De är även delaktiga i olika former av stöd- och hjälpinsatser.

Att människor engagerar sig i exempelvis föreningar har positiva effekter både för oss som individer och för samhället. En avhandling vid Umeå universitet visade att bland annat föreningsengagemang bidrog till att förbättra hälsan hos både män och kvinnor. Avhandlingen tittade på något som kallas socialt kapital, det vill säga värdet av att ingå i sociala nätverk – exempelvis en förening. De sociala nätverken ger oss tillgång till stöd, information, kunskap och kontakter. Det leder också till att människor kan lita på varandra och känna ömsesidigt förtroende – vi har tillit. När vi litar på varandra vågar vi samarbeta. Samhällen med högt socialt kapital leder till positiva effekter för både demokrati, ekonomi, trygghet och folkhälsa.

Man kan beskriva tillit som ett smörjmedel som gör det lättare för människor att fatta beslut och hålla demokratin levande. Det visar sig att i länder där tilliten mellan människor är hög, där har man en stabil demokrati och korruption och brottslighet ligger på låga nivåer. I Sverige och övriga länder i Norden, uppger en klar majoritet av medborgarna att de i allmänhet litar på andra människor. Tilliten fortsätter att vara hög i Sverige, men det finns skillnader mellan olika grupper.

Den statliga Demokratiutredningen kunde konstatera att den svenska demokratin står stark. Men klyftan mellan de som deltar och de som inte deltar har vidgats. Det finns stora skillnader mellan olika grupper i samhället när det gäller hur mycket vi är engagerade i föreningar, politik och på andra sätt är delaktiga i demokratin. Dessa skillnader beskriver vi mer i kapitlet Engagera flera.

JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Påverkar samhället

Volontärbyrån förmedlar ideella uppdrag och genom att utbilda och stödja föreningar i frågor om ideellt engagemang. Varje år tar de fram Volontärbarometern, en undersökning om ideellt engagemang bland volontärer i ideella organisationer, det vill säga personer som gjort frivilliga insatser. Volontärbarometern 2017 visar bland annat att:

- 92 % av volontärerna har fått ett mer meningsfullt liv
- 94% av volontärerna vill engagera sig i framtiden
- 94% av volontärerna upplever att de påverkar samhället i en positiv riktning

Varannan svensk ägnar sig åt frivilligt arbete

Nästan varannan svensk ägnar sig regelbundet åt något slags ideellt arbete, eller frivilligt arbete som det också kallas för. År 2014 arbetade 3 750 000 personer 676 miljoner timmar ideellt i Sverige. Till det ideella arbetet räknas allt det arbete som utförs obetalt och inom ramen för en ideell organisation inom det civila samhället. Det kan till exempel handla om att vara förtroendevald i en intressepolitisk organisation, att vara fotbollstränare i en idrottsförening eller att leda studiecirkel i en kulturförening.

Värdet av det ideella arbetet i Sverige uppskattas till 131 miljarder kronor för 2014. Det framkommer av en beräkning gjord av Ersta Sköndal Bräcke högskola och SCB, Statistiska Centralbyrån. Värdet motsvarar 3,32 procent av BNP, vilket är något större än detaljhandelns värde samma år. Mest bidrog ideellt arbete i idrottsföreningar och organisationer med social inriktning.

JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Lärdomar från 1900-talet

”Mänskligheten är inte klokare idag än då Europas demokrater fick vika sig för fascismen, nazismen och kommunismen. Vår fördel är att vi möjligen skulle kunna lära oss något av erfarenheterna.”

Så presenteras boken Om tyranni av den amerikanske professorn Timothy Snyder. Boken skrevs som en reaktion på att Donald Trump kom till makten i USA. I boken sammanfattar Snyder vad historien kan lära oss i form av tjugo lärdomar och uppmaningar.

Ett exempel är ”Ta ansvar för hur världen ser ut.” Snyder uppmanar oss till att lägga märke till hakkorsen och andra hatemblem. ”Vänd inte bort blicken och vänj dig inte vid dem. Riv ner dem med dina egna händer och statuera exempel.”

En annan uppmaning är ”Arbeta aktivt i politiken” där Snyder varnar för att de som vill ta över makten med antidemokratiska former vill att vi ska förslappas. Därför är det viktigt att vi istället gör aktivt motstånd: ”Gå ut. Bege dig till obekanta ställen där det bor människor du inte känner. Skaffa dig nya vänner och demonstrera med dem.” ”Mänskligheten är inte klokare idag än då Europas demokrater fick vika sig för fascismen, nazismen och kommunismen. Vår fördel är att vi möjligen skulle kunna lära oss något av erfarenheterna.”

Källa: Om tyranni, Timothy Snyder



Diskussion/övningar

Hur deltar du i demokratin? Har du deltagit i exempelvis någon folkomröstning eller medborgardialog? En stor del av befolkningen tar del i samhällsutvecklingen, exempelvis genom namninsamlingar, bojkotta någon produkt, demonstration, protestaktioner, skriva insändare och debattartiklar eller på olika vis föra fram sin åsikt och försöka påverka andra via sociala medier, vara medlem i föreningar och partier. Har du tagit del i något av de exempel som ges? Har ditt engagemang lett till någon förändring? Berätta för varandra.

Vad gör dig engagerad? Vilka frågor skulle du vilja påverka andra i? Varför? Vad har du för ”verktyg” för ditt engagemang? Är du medlem i någon organisation, politiskt parti eller liknande? Diskutera med varandra.

61 procent av svenskarna svarar att de är mycket eller ganska intresserade av politik. Hur är ditt eget intresse för politik? Är det några speciella frågor du är mer intresserad av? Hur yttrar sig ditt politiska intresse - läser du exempelvis politiska nyhetsartiklar, delar dina politiska åsikter på sociala medier, tar kontakt med politiker, har politiska uppdrag eller något annat? Berätta för varandra.

Att exempelvis vara engagerad i en förening har positiva effekter både för individer och samhälle. Vad tänker du om de effekter som beskrivs i texten? Har du egna exempel på hur ditt engagemang har påverkat din syn på andra människor och möjligheterna att påverka samhället?

Läs texten Påverkar samhället om Volontärbarometern. Vad tänker du om de siffror som presenteras där? Kan du känna igen dig?

Besök sajten firademokratin.riksdagen.se, riksdagens hemsida om den svenska demokratin. Där finns fakta om demokratin, quiz för att testa sina kunskaper om den svenska demokratin och tittskåp som dramatiserar demokratins historia. Här finns även studiematerial att ladda ner för den som vill lära sig mer.

Besök sajten firademokratin.riksdagen.se och läs om folkrörelsernas betydelse för den svenska demokratin. Finns det frågor idag som på ett liknande sätt kan samla människor och få politiskt inflytande?

Svenska medborgare är engagerade i samhället. Men samtidigt minskar medlemstalen i folkrörelser som exempelvis nykterhetsrörelsen och de politiska partierna har svårt att locka medlemmar. I många föreningar är det svårt att få medlemmarna att tacka ja till att sitta i styrelser. Vad tänker du om detta? Vad kan det finnas för anledningar till minskade medlemstal och svårigheter att få folk att ta på sig förtroendeuppdrag? Har du några idéer på hur detta kan ändras? Vad är viktigt för att du själv ska engagera dig och tacka ja till uppdrag? Spåna idéer tillsammans.

Läs texten Lärdomar från 1900-talet. Vad tänker du om författaren Timothy Snyders uppmaningar? Gör du själv motstånd mot antidemokratiska krafter? Hur?



JAG RÖSTAR! FÖR DEMOKRATIN

Kapitel 2: Stå upp för demokratin

Demokratin i Sverige bedöms vara stark, men sådant som händer i omvärlden påverkar även den svenska demokratin. I många länder i världen, även i EU, har demokratin blivit svagare på senare år.

Det är inte alltid tanken om allas lika värde som är drivkraften i politiken, utan helt andra idéer. Så kallade populistiska partier göds istället av den oro och misstro som finns hos vissa grupper i samhället. Hos högerextrema krafter ses mångfald som något farligt. Det finns en misstro mot att demokratin kan lösa problemen som finns i samhället. En del tycker istället att en auktoritär ledare, en person som helt på egen hand bestämmer vad som ska göras, vore bättre.

En av fyra européer lade sin röst på ett auktoritärt populistparti senaste gången de röstade i ett nationellt val. Länderna Polen, Ungern, Italien och Grekland hade under 2018 regeringar som bara bestod av populistpartier.

Det finns en känsla av osäkerhet kring vad som ska hända i världen och hur det ska påverka Sverige. I Europas närhet finns exempelvis länder som präglas av exempelvis väpnade konflikter, terroråd och bristande respekt för mänskliga rättigheter. Men totalt sett har inte människors oro ökat. Det man ser är att olika grupper i samhället oroar sig för olika saker. Personer med lägre utbildning oroar sig exempelvis i högre grad för organiserad brottslighet, försämrad välfärd och ökat antal flyktingar. Bland personer med högre utbildning är oron större för politisk extremism, försvagad demokrati och klimatförändringar.

I Sverige och övriga länder i Norden svarar en klar majoritet av medborgarna att de i allmänhet litar på andra människor. Tilliten fortsätter att vara hög i Sverige. Men forskning visar att det även på det här området ser olika ut i olika grupper i samhället. Hos vissa grupper har tilliten sjunkit på senare år. Det gäller exempelvis bland människor som är arbetslösa, personer med sjuk-/aktivitetsersättning och bland personer som bedömer att de har dåligt hälsotillstånd.

Vissa grupper i samhället upplever att de inte blir lyssnade på. Det finns en risk att den känslan leder till att de inte längre litar på att vår demokrati kan lösa problemen.

JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Vill se stark ledare

Enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCFs attitydundersökningar har demokratis grundläggande principer ett starkt stöd bland unga i dag. Det finns dock vissa ungdomsgrupper som uppvisar ett lägre förtroende för demokratin. Det gäller framför allt unga som uppger att deras föräldrar är arbetslösa, sjukskrivna eller har en lägre utbildning, samt i viss mån även unga som är utrikes födda eller vars båda föräldrar är utrikes födda. Mer än 30 procent av ungdomarna inom dessa grupper anser att ett politiskt system med en stark ledare är ett bra eller ganska bra förslag.

Källa: Låt fler forma framtiden

Sverigepratar

Sverigepratar är en chattportal där du matchas med en meningsmotståndare. Du anger vilket parti du röstar på eller vad du tycker i en politisk fråga, och sedan matchas du med någon som tycker annorlunda, och ni kan börja samtala via chatten. Som användare är du anonym. Sverigepratar är en del av det europeiska projektet Talking Europe för att stärka det demokratiska samtalet. Genom att skapa säkra digitala utrymmen erbjuds människor med motstridiga politiska åsikter möjlighet till dialog. I Sverige drivs projektet av Studieförbunden och Sveriges folkhögskolor.

Källa: Sverigepratar.se



JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Digital utveckling – möjligheter och risker

Den snabba digitala utvecklingen innebär både stora möjligheter och en rad utmaningar för demokratin. Internet gör det möjligt för människor att föra samtal på nya sätt, vilket bland annat kan öka möjligheterna för människor att påverka makthavare och bilda opinion. Varannan svensk anser att internet gör det enklare för fler att delta och engagera sig i politiken, och 70 procent av svenskarna tar del av politisk information på internet. På så vis kan demokratin stärkas. Samtidigt finns det risker exempelvis med att vissa grupper stängs ute eftersom de inte har samma tillgänglighet.

Det finns även risker med att det sprids propaganda och felaktig information. Många människor utsätts för så kallat näthat då de uttrycker sina åsikter, och politiskt intresserade drabbas oftare än andra. Näthat innebär att någon kränker, trakasserar eller utsätter någon annan person för hot via Internet. Statistiken visar att de som har blivit utsatta för näthat oftare undviker att uttrycka politiska åsikter på nätet. Detta är exempel på sådant som innebär ett hot mot demokratin. För att stå upp för demokratin behöver vi visa civillkurage.

Internet - möjligheter och faror för demokratin

Internet har blivit en allt viktigare källa att vända sig till för att hitta politisk information. Internetstiftelsens rapport "Svenskarna och internet – valspecial 2018" visar bland annat följande:

Var femte svensk har uttryckt en politisk åsikt och 15 procent har deltagit i en hashtag-kampanj som #Metoo det senaste året.

Två av fem uppger att de har diskuterat lokala sakfrågor på internet det senaste året.

Drygt var femte svensk internetanvändare har sökt upp politiker på internet.

En av fyra har avstått från att uttrycka sin politiska åsikt på internet för att undvika hård kritik, hat och hot under det senaste året.

Det är fler som är emot att människor ska få uttrycka extrema åsikter på nätet (48 %) än som är för (24 %).

Källa: Internetstiftelsens nya rapport "Svenskarna och internet – valspecial 2018".

JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Digitalt hat mot politiker

Cirka 20 procent av alla kommentarer som handlar om en kommunstyrelseordförande innehöll någon form av hat, hot eller kränkningar.

Kvinnliga kommunpolitiker är utsatta för fler kränkande kommentarer som dessutom är elakare än för de manliga kommunpolitikerna.

Dessutom förekommer sexistiska kommentarer som enbart är riktade mot kvinnorna.

Källa: Digitalt hat - hat och hot mot kommunalpolitiker, FOI på uppdrag av SKL

#jagärhär

#Jagärhär är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell förening som vill använda det goda samtalet för att skapa ett mer inkluderande samhälle. #jagärhär startade 2016 som en Facebook-grupp av journalisten och författaren Mina Dennert. Föreningens syfte är att ändra diskussionsklimatet i sociala media genom att bland annat uppmuntra civillkurage och motarbeta näthat och filterbubblor. #jagärhär vill motverka hat, hot och hån och istället främja sakliga, respektfulla samtal, för att fler på det viset ska våga ta plats och säga sin mening utan rädsla. Detta för att värna yttrandefriheten och demokratin.

Grundaren Mina Dennert beskriver det själv så här: "Jag är här! vill inspirera fler till att börja ta plats i kommentarsfälten och börja säga emot i de trådar som vi annars undviker. Jag är här! handlar inte om att få andra att ändra sin åsikt. Det handlar om att våga och orka säga sin egen. Att visa att jag är här, och kanske är det någon annan därute som får kraft och hopp av min närvaro."

Läs mer på Jagärhär.se

JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Diskussion/övningar

En av fyra européer lade sin röst på ett auktoritärt populistparti senaste gången de röstade i ett nationellt val. Vad tänker du om detta?

Upplever du att du blir lyssnad till som medborgare? Ge exempel på när du har gjort din röst hörd eller upplevt att du inte blivit lyssnad till.

Hur ofta använder du internet för att ta del av politisk information? Litar du på politisk information på Facebook?

I en undersökning från Internetstiftelsen svarade 48 procent att de inte tycker att människor ska få uttrycka extrema åsikter på nätet. Vad tycker du?

Har du upplevt eller sett näthat? Har du avstått från att föra fram din åsikt i ett samtal eller en diskussion på internet av rädsla för att utsättas för hat? Vad gör du om du märker att någon annan utsätts för exempelvis hatiska kommentarer? Berätta för varandra.

Vad får det för konsekvenser att förtroendevalda politiker utsätts för hatiska kommentarer? Varför tror du att kvinnor drabbas värre? Hur påverkar hatiska kommentarer demokratin?

Läs texten om #jagärhär. Vad tänker du om detta initiativ? Har du själv bemött hatiska kommentarer på exempelvis sociala medier?

Läs texten om Sverigepratar. Vad tänker du om detta? Vad innebär ”det demokratiska samtalet”? Initiativet Sverigepratar ledde till en kulturdebatt på Dagens Nyheter. Mediestrategen Brit Stakston menade att den här sortens initiativ förstärker de mest extrema och fientliga rösterna. Initiativtagarna till Sverigepratar svarade att syftet är att bryta filterbubblorna, och att det inte leder till att normalisera extremister.

”I stället för bråk: prat. Istället för hat: samtal.” Vad tycker du? Är det viktigt att föra samtal med alla? Finns det åsikter som inte bör bemötas alls? Ta del av debatten:

<https://www.dn.se/kultur-noje/brit-stakston-samtiden-praglas-av-en-overtro-pa-samtal-med-hogerextremister> och <https://www.dn.se/kultur-noje/kulturdebatt/nej-brit-stakston-att-prata-ar-att-bryta-filterbubblor/>

”Så, vad gör vi? Ja, börja där du står. Känner du att du måste lära dig mer, så skola dig. Känner du dig ensam, gå tillsammans med andra och organisera dig. Har du varit tyst, ta till orda. Berätta och övertyga andra om det som du tror på. Ta plats och ge liv till demokratin och erbjud ett bättre alternativ, i ord och i handling.” Så skriver Niclas Nilsson: <https://expo.se/2018/10/s%C3%A5-vinner-vi-mot-sd> Läs hela Niclas Nilssons krönika här. Vad tänker du om detta? Vad tror du själv på?

JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Kapitel 3: Inkludera flera!

Om vi är fler som tar del av demokratin blir fler röster hörda. I Sverige finns det människor med många olika sorters erfarenheter och perspektiv. Detta behöver vi ta tillvara och därför behöver även människor med olika erfarenhet ha möjlighet att vara med och påverka. Svenskarna är totalt sett aktiva i demokratin, men det finns samtidigt stora skillnader mellan olika grupper i samhället när det gäller hur mycket vi är engagerade i föreningar, politik och på andra sätt är delaktiga i demokratin. Klyftan mellan de som deltar och de som inte deltar har vidgats.

Demokratiutredningen

Under 2014–2016 arbetade en stor grupp politiker och forskare med en utredning om demokratins villkor och framtid. Demokratiutredningen konstaterade bland annat följande:

- Partierna styrs av ett litet antal professionella politiker, som inte representerar alla väljargrupper. Partierna borde bli öppnare och låta fler vara med och utforma politiken.
- Hur ska väljarna kunna påverka politiken mellan valen? En idé från Demokratiutredningen är ökade möjligheter till medborgarförslag och folkmotioner. Vem som helst ska kunna ta fram politiska förslag till riksdagen, kommuner, regioner och landsting. Får förslaget tillräckligt stöd av andra väljare ska det utredas och eventuellt genomföras.
- Digitaliseringen skulle kunna användas för att låta fler engagera sig i politiska utredningar, förslag och beslut. Sverige kanske borde ha en demokratiportal på nätet, där medborgarna kan lämna förslag, diskutera och komma med synpunkter innan besluten fattas?

Källa: Demokratin står aldrig stilla, Riksdagen.

JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Att vara en del av demokratin

Möjligheten att organisera sig är grunden för en fungerande demokrati. Att vara och känna sig delaktig i samhället är att vara en del av demokratin. I Sverige idag finns det vissa grupper i samhället som står helt utanför och varken deltar eller känner sig delaktiga i demokratin. I den politiska debatten talas det om ett så kallat demokratiskt utanförskap. Det betyder att det finns stora skillnader mellan olika grupper vad gäller delaktighet. Det kan innebära ett problem inte minst för att många röster och perspektiv då inte kommer fram.

En annan utmaning är att segregationen i Sverige ökar. Forskning visar att det segregerade boendet i Sverige leder till en ojämlikhet när det gäller hur mycket man deltar i det politiska livet. När ekonomin inte räcker till blir det svårare att engagera sig exempelvis politiskt eller i föreningsverksamhet. Människor som istället har det bättre ställt socioekonomiskt har större tilltro till sin egen politiska förmåga och är därför också mer politiskt aktiva. I ett segregerat samhälle finns det olika tillgång till och kvalitet på exempelvis vård, utbildning och bostäder. När människor lever med olika förutsättningar finns risken att det skapar frustration och uppgivenhet. Vad händer i ett samhälle när människor inte får samma möjligheter? Hur kan vi alla se till att fler känner sig inkluderade?

Låga förväntningar och tilltro

I en undersökning har Barnombudsmannen låtit fler än 900 barn berätta om hur det är att växa upp i områden där barn statistiskt sett har sämre villkor än i andra delar av Sverige. Flera barn beskriver en vuxenvärld som har låga förväntningar på dem. De låga förväntningarna påverkar barnens självbild och deras framtidstro. Vart femte barn i årskurs 5 tror att det kommer bli ganska, eller väldigt svårt, att hitta ett jobb i framtiden. Bland pojkar i förort svarar var tredje samma sak. Tilltron sänks ju äldre barnen blir. I årskurs 8 tror nästan vart tredje barn att de kommer ha svårigheter att hitta ett jobb. Den känsla av utanförskap och exkludering som flera barn beskriver kan också ta sig uttryck i låg tilltro till det politiska systemet.

Undersökningen visar samtidigt att barn som är delaktiga inom olika organisationer eller fritidsverksamheter känner en större tillit till samhället och en ökad känsla av att kunna påverka sin situation.

Ur ”Utanförskap, våld och kärlek till orten”, Barnombudsmannen årsrapport 2018

JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Hamza påverkar

15-åriga Hamza och hans kompisar startade gruppen "Rinkebys framtid" efter att ha deltagit i Rädda Barnens Killforum. Tillsammans har de skapat aktiviteter och skrivit debattartiklar för att påverka i området där de bor.

Vid ett tillfälle var norska TV-kanalen NRK i Rinkeby för att göra ett reportage om kriminaliteten i den svenska förorten. Några personer i Hamzas grupp blev filmade när de stod och väntade på bussen och därmed ofrivilliga symboler för kriminaliteten. Reportaget visades även på SVT:s Aktuellt och Hamzas vänner fick frågan från bekanta om de var med i maffian.

– Tack vare att vi har varit med i Killforum och diskuterat normer och rättigheter förstod vi att de inte får göra så, därför skrev vi en debattartikel och fick hjälp av Rädda Barnen att få den publicerad.

Videon blev borttagen både från NRK och SVT.

Hämtat från Rädda Barnens "Jag kan påverka" - Hamza 15 år

"Förorten mot våld" fick nog av våldet

Ilyas Hassan var en av dem som 2016 bildade gruppen "Förorten mot våld" i Rinkeby:

– Vi blev till efter en händelse på ett café i Rinkeby i Stockholm. Två bröder blev skjutna till döds.

– Efteråt var vi många som kände att vi måste göra något. Vi hade fått nog av våldet. Vi började prata med varandra och startade gruppen "Förorten mot våld", berättar han.

Vilka är ni?

– Vi är ungdomar, vuxna, församlingar och föreningar som alla vill att livet i förorterna blir bättre.

Vad gör ni?

– Vi åker runt i Sverige och pratar med politiker och andra som bjuder in oss. Och journalister brukar fråga vad vi tycker om politikernas förslag.

Ur intervju med Ilyas Hassan från gruppen Förorten mot våld på bloggen Alla Väljare.

JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Unga väljer andra vägar

Vuxenvärlden uttrycker ibland oro för att unga människor inte engagerar sig i politiken. Undersökningar visar att ungdomar är intresserade av politik och samhälle, men däremot tar engagemanget sig andra uttryck än att de går med i ett politiskt parti. Enligt en enkät från MUCF (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) uppger bara drygt 6 procent att de är medlemmar i ett politiskt parti eller i ett ungdomsförbund. Samtidigt svarar 60 procent att de är ganska eller mycket intresserade av samhällsfrågor. Ungdomarna tar ställning genom att stötta en samhällsfråga på nätet, debatterar politik i sociala medier, köpa vissa produkter av politiska, etiska eller miljömässiga skäl, stödja organisationer som jobbar för en speciell samhällsfråga med pengar eller att skriva på namninsamling.

Det politiska engagemanget hos unga växer, visar undersökningen Ungdomsbarometern. Däremot är ungdomars förtroende för de politiska partierna lågt. Kanske kan det förklaras med att ungdomar anser att andra saker är viktiga än de som partierna väljer att fokusera på. Jämställdhet mellan könen samt miljö- och klimatfrågor är de frågor som toppar listan över de viktigaste samhällsfrågorna bland unga. Hur kan fler bli delaktiga i demokratin? Finns det nya sätt att vara med och påverka? I faktarutorna finns några exempel.



JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

Medborgarförslag om köttfri dag

Tillsammans Eksjö jobbar för att skapa mötesplatser mellan människor för att skapa sammanhållning, gemenskap och trygghet i lokalsamhället. Tillsammans Eksjö är en lokal grupp av Förbundet Tillsammansskapet som samlar föreningar, nätverk och aktivistgrupper. En aktivitet är att skriva medborgarförslag som lämnas in tillkommunfullmäktige. Under våren 2019 samarbetade Tillsammans Eksjö med det lokalanätverket Klimatgruppen, bildats av ungdomar som engagerat sig för att klimatstrejka.

Tillsammans Eksjö och Klimatgruppen lämnade in flera medborgarförslag om klimatet, exempelvis om att införa en köttfri dag i veckan: <https://www.facebook.com/tillsammanseksjo/photos/a.338765512951012/1148233395337549/?type=3&theater>

Medborgarförslag har införts i cirka 200 svenska kommuner. Den som är folkbokförd i en kommun har rätt att väcka ärenden i fullmäktige om frågor som kommunen har ansvar för.

Minska klimatångesten - gå ihop med kompisar

Det bästa för att känna att man kan påverka är att gå ihop med kompisar och göra nånting för klimatet. Det menar Maria Ojala, docent i psykologi som har forskat kring hur barn, tonåringar och unga vuxna hanterar sin oro för klimatet.

Det finns många unga som har en mörk syn på framtiden när det kommer till klimatet. De menar också att vuxenvärlden inte tar deras oro på allvar. Den mörka framtidssynen hänger samman med att man känner att man inte kan påverka.

Men det finns också många unga som gör något konkret för klimatet. De som har tilltro till vuxenvärlden uppger att de känner att de blir lyssnade på och att vuxenvärlden pratar om lösningar.

Maria Ojalias tips för att minska sin oro för klimatet är att gå ihop och göra något tillsammans.

JAG RÖSTAR!

FÖR DEMOKRATIN

En ungdomsrevolution för klimatet

”Vi står inför en existentiell kris - den största krisen mänskligheten någonsin stått inför. Vi är de unga, vi har inte bidragit till den här krisen. Vi kommer inte acceptera det. Vi strejkar för att vi vill ha en framtid och vi kommer att fortsätta strejka.”

Så sa Greta Thunberg i ett tal i Stockholm vid världens största klimatmanifestation Global Strike For Future den 15 mars 2019. Hundratusentals barn och ungdomar från över 100 länder deltog i demonstrationerna. Klimatrörelsen engagerar unga över hela världen. Det hela började med att Greta Thunberg som då var 15 år bestämde sig för att strejka utanför riksdagshuset med sitt plakat ”Skolstrejk för klimatet”. Hon berättade vad hon gjorde på Instagram och Twitter och snart blev det hela viralt, och fick spridning över hela världen. I september meddelade Greta att hon skulle fortsätta strejka varje fredag tills svensk politik är i linje med Parisavtalet och håller den globala uppvärmningen under två grader. Hon uppmanade andra unga att göra likadant och att använda hashtagarna #fridaysforfuture och #climatestrike. Fridays for Future har sedan blivit en global rörelse där barn, ungdomar och även vuxna manifesterar vid parlament och lokala kommunhus runt om i världen.

Digital folkrörelse

”Det är en digital folkrörelse utan motstycke. Och det är viktigt att se det så, som en folkrörelse. Nykterhets-, väckelse- och arbetarrörelserna etablerade sig på samma sätt under förra sekelskiftet. De identifierade ett problem, erbjöd en lösning och tog sig ut där människor fanns. Rörelser startar mer på grund av brinnande engagemang, än cynisk strategi. Det är vad vi ser nu. En folkrörelse i digitala kläder.”

<https://www.gp.se/kultur/kultur/greta-thunberg-%C3%A4r-en-digital-folkr%C3%B6relse-utan-motstycke-1.14304506?fbclid=IwAR3WiIoI14nqveLpgl+d1QfjFOfy04eVsSCztlp02lpaziavfauGZufMonc>

Diskussion/övningar

”Ja, men vad gör det, om jag röstar, det påverkar ändå ingenting, det är ändå de i Stockholm som kommer få största makten, det är deras röster som räknas.”

Så säger en ung person i en förort till Stockholm som intervjuats i Barnombudsmannens rapport ”Utanförskap, våld och kärlek till orten”. Vad tänker du om detta? Vilka konsekvenser kan detta ha för möjligheterna att ta del av demokratin? Om du fick chansen att prata med den unga person som sa detta – vad skulle du säga då?

Läs texterna ”Låga förväntningar” och ”Hamza påverkar”. Vad kan det leda till om vuxenvärlden har låga förväntningar på en? Vad kan de ungas självbild få för konsekvenser för deras möjligheter att ta del av demokratin? Vad tänker du om det Hamza och hans kompisar gjorde?

Klyftan mellan de som deltar och inte deltar i demokratin har vidgats. Hur tror du att ökade klyftor påverkar demokratin och sammanhållningen i samhället?
Läs mer i NBVs rapport Kunskap bildning insikt.

”Vi kan vår grej, vi träffas. Ofta. Vi träffas informellt och organiserat, med höga ambitioner. Och vid varje möte sker ett utbyte av erfarenheter och lärdomar som bidrar till aktivism.” Så skriver Macarena de la Cerda från Förorten mot våld. Läs hela artikeln i tidskriften Kurage. Vad tänker du om de tankar som förs fram i artikeln? Håller du med om att rörelser i förorten håller på att skapa den nya folkbildningen i Sverige?

Känner du någon som har gjort skillnad för demokratin på något sätt? Någon som sagt ifrån eller tagit plats som varit viktig i kampen för demokratin och allas lika rättigheter? Berätta för varandra. Hur kan vi alla vara med och skapa demokratiska mötesplatser? Finns det föreningar eller nätverk i ditt grannskap som betyder mycket i närsamhället?

Gå ihop med kompisar och gör något. Det är Maria Ojalas tips till ungdomar – ett tips som naturligtvis gäller alla åldrar. I Rinkeby började människor som ville förändra prata med varandra och bildade gruppen Förorten mot våld. Finns det något i samhällsutvecklingen som du känner oro för? Vad gör du av den oron? Har du försökt göra något för att påverka andra?

Läs texten om medborgarförslag. Vad skulle du vilja lämna ett medborgarförslag om? Går det att lämna in medborgarförslag i din kommun och/eller region? Om du inte vet – ta reda på detta, exempelvis genom att besöka kommunens hemsida. Kanske har ni någon idé som ni i gruppen vill skriva ett medborgarförslag om?

Är du medlem i något parti? Har du funderat på att bli medlem? Varför/varför inte? Läs gärna mer om ungdomars engagemang. Varför tror du att unga inte i första hand engagerar sig i politiska partier? Läs: Kraftigt ökad framtidsoptimism bland unga.

Läs texten ”Demokratiutredningen”. Vad tycker du om de slutsatser och förslag som står där? Kan de förslagen bidra till att stärka demokratin?

Lyssna på något av Greta Thunbergs tal. Diskutera tillsammans efteråt.

Skapa en strategi för påverkan: Välj tillsammans i gruppen en fråga där ni skulle vilja påverka andra. Det kan vara en påhittad fråga eller ett ämne som ni vill påverka i verkligheten. Gör upp en plan på hur ni ska gå tillväga för att påverka. Fundera exempelvis på hur ni kan påverka allmänheten – skriva insändare, använda sociala medier, manifestation, starta en namninsamling och så vidare? Hur kan ni nå politiker – skicka mejl, använda sociala medier, skriva medborgarförslag, bjuda in till politikerdebatt och så vidare?